

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 434

van **VERA JANS**

datum: 9 maart 2022

aan **WOUTER BEKE**

VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID, GEZIN EN ARMOEDEBESTRIJDING

Verslavingszorgcentra - Aanbod en ondersteuning

Vanaf 1 januari 2019 werden de operationale taken met betrekking tot de verslavingszorgcentra met een revalidatieconventie overgenomen van het RIZIV. In zijn beleidsnota beklemtoont de minister dat de Vlaamse Regering zal inzetten op een versterking van het aanbod en het uitrollen van initiatieven zoals herstelacademies. Dat wordt ondergebracht in de eerstelijnszorg.

Daarnaast meldt de minister ook een inzet voor deze beleidstermijn op onderzoek en innovatie in de aanpak van verslavingsproblematieken.

1. Hoeveel verslavingszorgcentra met een revalidatieconventie zijn er in Vlaanderen? Graag een onderscheid per provincie.
2. Hoeveel patiënten waren opgenomen in Vlaamse verslavingszorgcentra in 2020 en in 2021?
 - a) Graag een onderscheid per provincie.
 - b) Indien mogelijk een onderscheid tussen de verschillende verslavingsproblematieken.
3. Hoeveel mensen hebben gebruikgemaakt van het aanbod van de herstelacademie? Graag een onderscheid per regio.
4. Welke projecten die onderzoek en innovatie in de aanpak van verslavingsproblematieken bevorderen, worden door de Vlaamse overheid gesteund? Hoeveel middelen krijgen deze projecten?

**Vlaams
Parlement**

ANTWOORD

op vraag nr. 434 van 9 maart 2022

van **VERA JANS**

1.

Er zijn in totaal 14 verslavingszorgcentra met een revalidatieovereenkomst, waarvan 1 centrum 't Kader nog moet opstarten (de planning hieromtrent is opstart najaar 2022). U vindt deze info ook op de website van Zorg en Gezondheid.

Provincie Antwerpen

- ADIC vzw - residentieel
- MSOC Free Clinic - ambulant
- 't Kader (opstart najaar 2022) - residentieel

Provincie Limburg

- Katarsis vzw - residentieel
- Zorggroep Zin - ambulant

Provincie Oost-Vlaanderen

- De Sleutel internaatsafdelingen - residentieel
- De Sleutel dagcentra (Antwerpen-Mechelen-Gent-Brugge) - ambulant
- Residentieel Kortdurend Jongerenprogramma De Sleutel - residentieel
- De Kiem - residentieel en ambulant
- MSOC Gent - ambulant

Provincie Vlaams-Brabant

- De Spiegel - residentieel en ambulant
- MSOC Vlaams-Brabant - ambulant

Provincie West-Vlaanderen

- Kompas - residentieel en ambulant
- MSOC Oostende - ambulant

Verscheidene verslavingszorgcentra hebben antennewerkingen in verscheidene steden. De Sleutel dagcentra en Zorggroep Zin werken zelfs provincie-overschrijdend.

2 a-b)

Voor het beantwoorden van deze vraag maak ik graag gebruik van het registratie-instrument TDI (Europese Treatment Demand Indicator). Dit instrument vloeide voort uit het protocolakkoord van 19 oktober 2015 tussen de bevoegde ministers voor Volksgezondheid. Vanuit de Vlaamse Overheid wordt jaarlijks een subsidie toegekend aan Sciensano om de goede werking van het Technisch Platform TDI, het dagelijks inhoudelijk en technisch ondersteunen van de registratie door de behandelingscentra en de registratienetwerken, de samenstelling en kwaliteitsbewaking van de feedbackrapporten en de nationale coördinatie en het secretariaat van het Coördinatiecomité TDI te garanderen. Voor 2021 bedroeg de subsidie 34.700,60 euro.

De gegevens voor 2021 worden momenteel opgevraagd bij de voorzieningen en zijn dus nog niet verwerkt. Onderstaande info is dan ook enkel gebaseerd op 2020.

Graag geven we enkele aandachtspunten mee bij het interpreteren van deze informatie:

- De cijfers voor 2020 liggen beduidend lager dan andere jaren. De COVID-crisis is hier de grootste oorzaak voor. Dat betekent niet per definitie dat er minder zorggebruikers bereikt werden, maar wel dat dit niet altijd op manieren gebeurde die registreerbaar waren binnen het systeem.

- Diverse voorzieningen werken mee aan de TDI waaronder de CGG (centra geestelijke gezondheidszorg) en de gespecialiseerde ambulante en residentiële verslavingszorgcentra. De gegevens uit psychiatrische ziekenhuizen, die federaal gesubsidieerd zijn, zijn niet mee opgenomen in deze registratie.
- Zorggebruikers geregistreerd zonder INSZ nummer zijn niet geïncludeerd in deze cijfers.
- Deze registratie richt zich op behandeling van verslaving voor illegale drugs en alcohol. Gedragsverslavingen zijn hier niet in opgenomen.

Aantal zorggebruikers per provincie

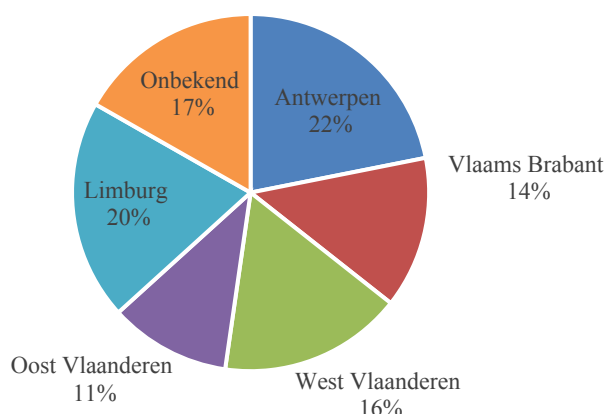
Aandachtspunten:

- De categorie 'onbekend' bij de indeling per provincie, heeft betrekking op voorzieningen die in meerdere provincies actief zijn.
- De indeling per provincie is enkel op het niveau van waar de behandeling plaatsvond, dus niet op basis van de verblijfplaats van zorggebruikers.

Een behandelingsepisode wordt gedefinieerd als de periode tussen het begin van de behandeling voor een probleem van drug-/alcoholgebruik en de beëindiging van de activiteiten voor het voorgeschreven behandelingsplan. Bij de ambulante hulpverlening start een nieuwe behandelingsepisode wanneer een persoon die 6 maanden niet meer werd gezien zichzelf terug aanbiedt voor een behandeling.

Provincie (plaats behandelingscentrum)	Aantal behandelingsepisodes				Aantal unieke identificeerbaar patiënten		
	Revalidatie	CGGs	Totaal		Revalidatie	CGGs	Totaal
Vlaanderen - Totaal	5018	1646	6664		4503	1579	6082
Antwerpen	805	653	1458		612	635	1247
Vlaams Brabant	892	24	916		778	23	801
West Vlaanderen	983	127	1110		861	123	984
Oost Vlaanderen	489	244	733		456	241	697
Limburg	732	598	1330		656	557	1213
Onbekend	1117	0	1117		1140	0	1140

Behandelingsepisodes per provincie, TDI 2020

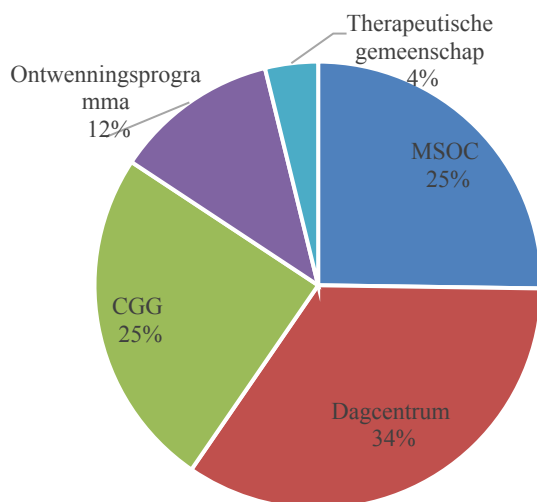
Aantal zorggebruikers per type behandelingscentrum

Hierbij is een eerste onderscheid: enerzijds zijn er centra geestelijke gezondheidszorg (CGG), anderzijds zijn er de gespecialiseerde verslavingszorgcentra.

Binnen de gespecialiseerde verslavingszorgcentra is er ambulante behandeling door de MSOC en dagcentra. De ontwenningprogramma's en therapeutische gemeenschappen (ook wel behandelprogramma's genoemd) zijn residentiële.

Type behandelingscentrum	Aantal behandelingsepisodes	Aantal unieke identificeerbare patiënten
MSOC	1681	1595
Dagcentrum	2290	2223
CGG	1646	1579
Ontwenningprogramma	792	476
Therapeutische gemeenschap	255	209

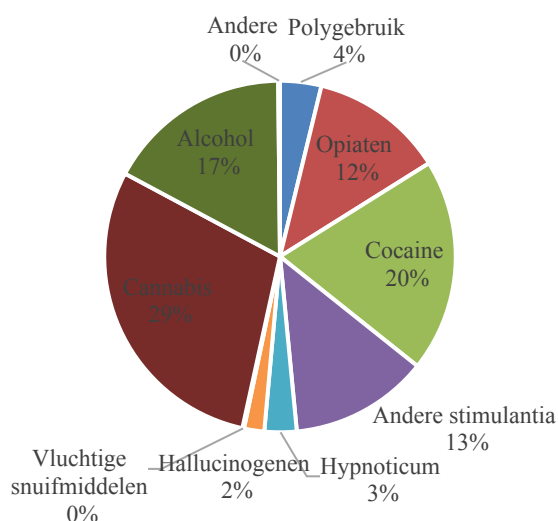
Behandelingsepisodes per type behandelingscentrum, TDI 2020

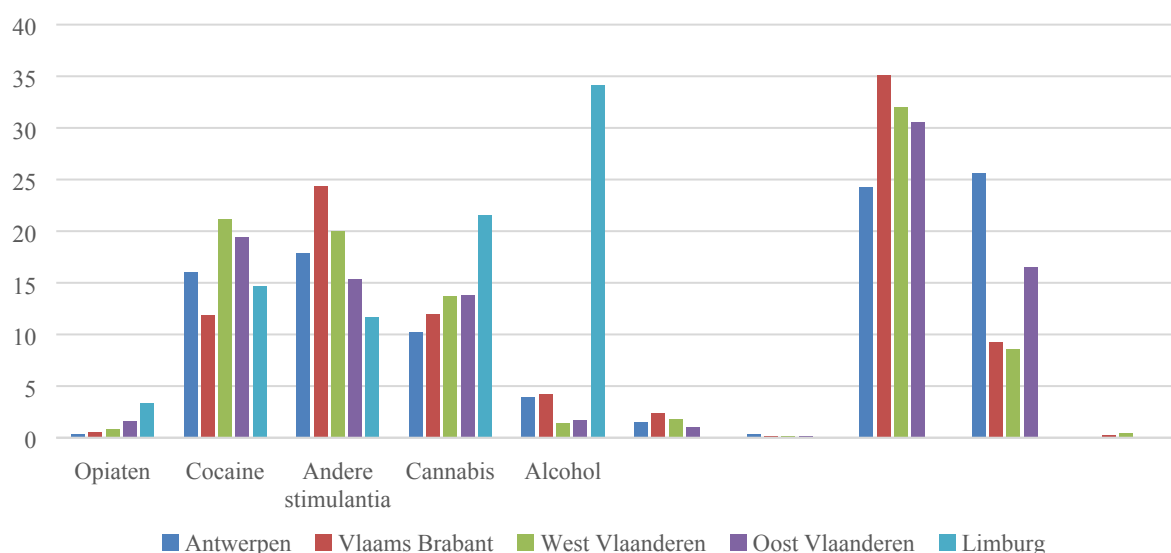
Aantal zorggebruikers per voornaamste substantie

TDI 2020 - Vlaanderen											
	Aantal unieke identificeerbare patiënten										
Provincie (plaats behandelingscentrum)	Polygebruik	Opiaten	Cocaine	Andere stoffen	Hypnotica	Hallucinogenen	Vluchtige	Cannabis	Alcohol	Andere	Totaal
Vlaanderen - Totaal	231	748	1193	776	180	113	9	1787	1035	10	6082
Antwerpen	4	200	223	127	49	19	4	302	319	0	1247
Vlaams Brabant	4	95	195	96	34	19	1	281	74	2	801
West Vlaanderen	8	208	197	135	14	18	1	315	84	4	984
Oost Vlaanderen	11	135	107	96	12	7	1	213	115	0	697
Limburg	103	40	178	141	52	23	1	261	414	0	1213
Onbekend	101	70	293	181	19	27	1	415	29	4	1140
Type behandelingscentrum											
MSOC	113	436	287	177	56	28	2	402	94	0	1595
Dagcentrum	106	202	606	353	38	45	4	761	99	9	2223
CGG	2	19	102	121	54	21	1	491	768	0	1579
Ontwenningprogramma	8	60	148	66	20	12	2	103	57	0	476
Therapeutische gemeenschap	2	31	50	59	12	7	0	30	17	1	209

Aandeel patiënten per type voornaamste substantie, TDI 2020

Aandeel voornaamste substantie per provincie, TDI 2020

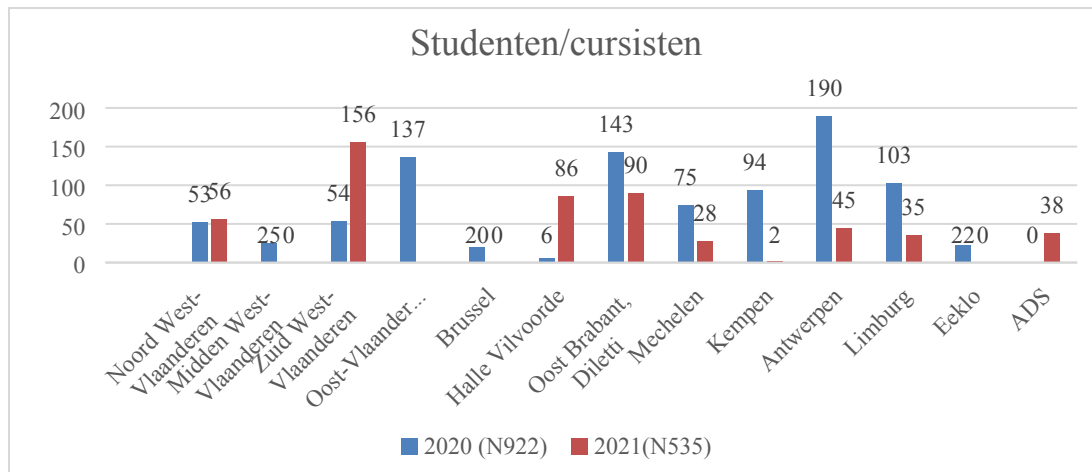
3.

De Vlaamse overheid financiert sinds 1 december 2017 de Vlaamse Vereniging voor Geestelijke Gezondheid, later Steunpunt Geestelijke Gezondheid, en momenteel PSYCHE vzw, voor de ontwikkeling en verspreiding van HerstelAcademies in Vlaanderen en Brussel.

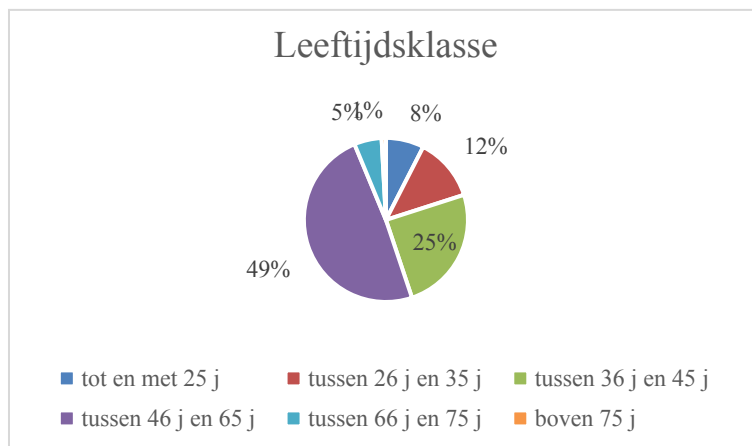
Resultaten in cijfers 2020 en 2021

In 2020 bereikten Herstelacademies 922 cursisten over 439 lesmomenten (waarvan 76 online) en in 2021 bereikten ze 536 studenten over 321 lesmomenten (waarvan 108 online).

De impact van de COVID-crisis op deze cijfers is duidelijk merkbaar. In 2021 voelden de herstelacademies 'coronamoeheid' bij de studenten. Zij waren niet meer gemotiveerd om online de cursus te volgen, en hadden echt nood aan fysieke bijeenkomsten van de herstelacademie.

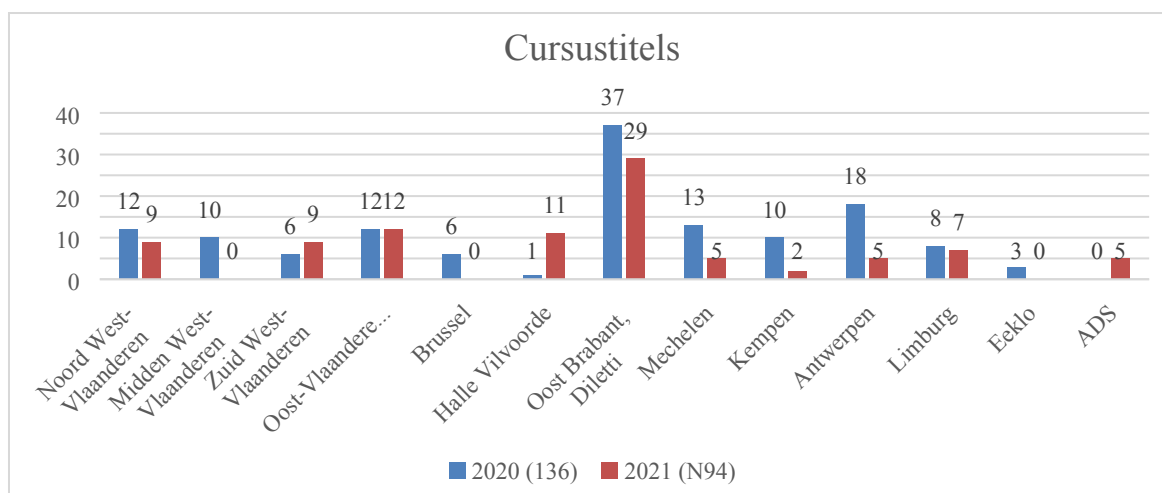
74% van hen waren vrouwen en 23% mannen. De grootste groep (49%) van hen is tussen de 46 en de 65 jaar.

Cursustitels

In 2020 werden 136 in 2021 werden 94 cursustitels gegeven. De gegevens van het laatste kwartaal van 2021 zijn nog niet beschikbaar. Mogelijk kunnen we toch stellen dat we in 2021 een stukje 'corona-moeheid' zien, regio's signaleren dat de meeste van hun trainers liever 'Live' een cursusaanbod voorzien. Trainers die online lesgeven hebben ook andere skills en tools nodig. Daar inschrijvingen voor een onlineaanbod open staan voor cursisten over heel Vlaanderen (en breder), is het voor een regionaal partnerschap minder evident prioritair te investeren in een onlineaanbod. Regio's geven wel aan dat ze willen blijven investeren in een onlineaanbod.

Ook studenten/cursisten geven dit aan, toch signaleren zij ook dat het onlineaanbod voor hen een meerwaarde is.

Cursusaanbod:

Voor een HerstelAcademie dient een cursus te voldoen aan minimaal 4 criteria, zijnde:

- **Focus op herstel** – versterken eigen regio.
- **Open aanbod** – toegankelijk voor iedere burger met leerwens en dit ongeacht de problematiek.
- **Co-creatie** – een duo (persoon met ervaringskennis en professional) maken en geven samen de cursussen.
- **Educatieve aanpak**, focus op samen leren. Geïnspireerd op principes van een school qua taal, opbouw en methodiek bv. Een cursusplan naar voorbeeld van een lesplan in het onderwijs voor iedere cursus.

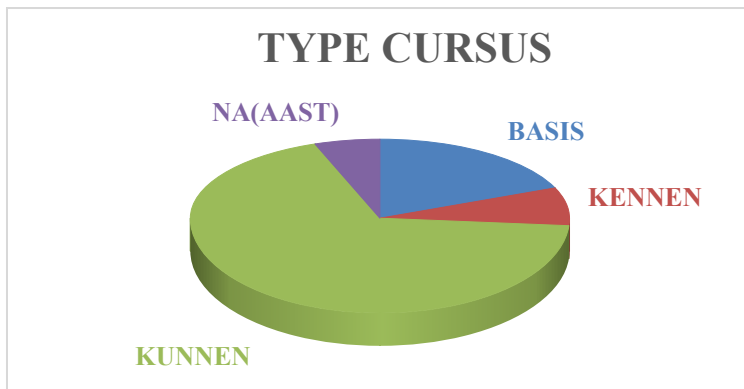
Een aanbod van een HerstelAcademie wordt gevormd vanuit de leerwensen die mensen hebben en niet vanuit een bepaald probleem of diagnose. Veelal kan het cursusaanbod opgedeeld worden in 4 grote clusters, zijnde **een basisaanbod** rond de eerder brede thema's: hoop, empowerment, herstel, betekenisgeving en keuzes maken. Een cluster rond dingen **beter begrijpen** (verslaving, angst somberheid,...), dingen **beter kunnen** (omgaan met angst, neen zeggen, communiceren,...). Verder is er een cluster met inhouden die gaan over dingen die je kan **doen na(aast)** de HerstelAcademie, dat kan gaan over verder studeren, gaan werken, hobby's beoefenen etc...

HerstelAcademies bieden op dit moment 198 verschillende cursustitels en delen hun materialen via het lerend netwerk. De BASIS-cursussen zijn veelal Vlaamse cursussen, ze worden aangeboden in alle HerstelAcademies en vertrekken vanuit hetzelfde basismateriaal.

We zien meer variatie in de thema's onder de cluster KUNNEN. Die variatie is mogelijk te verklaren door het verschil van noden en aanwezige expertise in een regio. Met een toename van partners en groei van de HerstelAcademies zal het belang van modelgetrouwheid ook toenemen.

Door corona zien we naast het onlineaanbod ook een sterke toename van wandelcursussen (35 cursus-titels). In de Vlaamse werkplaats werd afgesproken dat deze wandelactiviteiten ook konden geteld worden als een cursus.

BASIS	KENNEN	KUNNEN	NA(AAST)
39	13	133	13

4.

Tandem

TANDEM staat voor toeleiding en aanmelding na detentie en meer. Dit project wil alle gedetineerden met een geestelijk gezondheidsprobleem (waaronder een verslavingsproblematiek) helpen met het vinden van de gepaste zorg- en hulpverlening na hun detentie. De module 'toeleiding en aanmelding' heeft 3 doelstellingen:

1. Verschaffen van informatie over de bestaande hulpverlening;
2. Verhogen van motivatie en bereidheid bij de gedetineerde tot het volgen van hulpverlening;
3. Contacten leggen met en gericht doorverwijzen naar diensten binnen de ruime GGZ.

In 2020 werd beslist om de subsidie voor TANDEM te verlengen met een **nieuwe periode van 3 jaar** en werd er een **uitbreiding van budget** voorzien om tegemoet te komen aan een aantal belangrijke noden, enerzijds het wegwerken van de wachtlijsten en anderzijds het versterken van de brug binnen-buiten.

Er werd een **nieuwe overeenkomst** opgesteld met het Vlaams Overlegplatform Geestelijke Gezondheid (VLOGG) over de verderzetting en uitbreiding voor de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022.

TANDEM is ondertussen actief in alle Vlaamse gevangenissen, inclusief de Nederlandstalige gedetineerden binnen de Brusselse gevangenissen. De werking bestaat momenteel uit 6,5 VTE medewerkers. Wekelijks/tweewekelijks is er in de gevangenis, gedurende een vastgelegd aantal uren, een TANDEM-medewerker aanwezig.

Ter uitvoering van de overeenkomst werd voor de periode van 1 januari 2020 tot en met 31 december 2022 werd een subsidie voorzien van 1.457.500 euro.

Ambulant voortraject 't Kader

In 2021 werd een subsidie van 700.000 euro toegekend aan de revalidatievoorziening 't Kader voor een project dat gedurende de duurtijd van 1 jaar (1 december 2021 - 30 november 2022) intensief inzet op een nieuw ambulant aanbod voor zorggebruikers met een middelenproblematiek in de Kempen. Dit gebeurt in afwachting van de opstart van de residentiële voorziening 't Kader die voorzien is in het najaar van 2022.

Het voortraject zet sterk in op het uitbouwen van samenwerkingsverbanden met het oog op zorgtrajecten op maat voor zorggebruikers met een middelenproblematiek, expertiseversterking en -uitwisseling en de uitbouw van een bijkomend laagdrempelige ambulant groepsaanbod voor zorggebruikers en hun context.

Dit project situeert zich in de Kempen, waar er een uitgesproken onderaanbod is aan gespecialiseerde drughulpverlening in vergelijking met de rest van Vlaanderen.

Relanceprojecten Vlaamse Veerkracht – onder voorbehoud van goedkeuring door de Vlaamse Regering

Met de mogelijkheden binnen het Vlaamse relanceplan zal onder meer worden ingezet op tijdelijk innovatief en aanklampend aanbod voor mensen die kampen met een verslavingsproblematiek. Dit voorstel wordt momenteel voorbereid voor goedkeuring door de Vlaamse Regering. Op dit moment kunnen we hier nog niet meer details over geven.

Online hulpverlening in de geestelijke gezondheidszorg

Sinds 2007 werden er 5 thematische websites ontwikkeld voor online hulp in de geestelijke gezondheidszorg in Vlaanderen (alcoholhulp, drughulp, cannabishulp, gokhulp en depressiehulp.be). Dit is ondertussen uitgebouwd tot een sterk online aanbod met een bereik naar de burger via een kwalitatief sterk evidence based aanbod waaronder: pure zelfhulp die 24/7 beschikbaar is, online begeleiding via chat en online hulp in combinatie met een hulpverlener (blended care). Dit rechtstreeks toegankelijk aanbod heeft een korte wachttijd waarbij cliënten gedurende 3 maanden worden opgevolgd door hulpverleners van een online team. Er is een bereik van een breed doelpubliek.

In 2020-21 werden de verschillende online hulpprogramma's geïntegreerd in het OnlinePsyHulp platform. Hierdoor kunnen hulpverleners alle modules en oefeningen aan alle cliënten aanbieden, wat meer personalisatie in het hulpaanbod mogelijk maakt, ook bij blended hulp. De afzonderlijke publieke websites waarop online cliënten zich kunnen aanmelden blijven daarnaast bestaan omwille van hun naambekendheid.

De voorbije jaren werden volgende budgetten toegekend aan dit project:

2020: 592.200 euro

2021: 600.000 euro

Tabak en rookstop

De beheersovereenkomst met een partnerorganisatie tabak en rookstop, werd afgesloten in 2021 voor de periode 2021 - 2025, en wordt uitgevoerd door een consortium van organisaties: het Vlaams Instituut Gezond Leven (penhouder), Stichting tegen Kanker, Kom op tegen Kanker en VRGT. Activiteiten verbonden aan Tabakstop, de opleiding van tabakologen, campagnes en programma's tegen roken en voor rookstop... die vroeger werden gefinancierd door het federaal verslavingsfonds, werden opgenomen in de beheersovereenkomst. Het subsidiebedrag van de beheersovereenkomst bedroeg 2.110.000 euro in 2021.

Alcohol, drugs, psychoactieve medicatie en andere verslavingen

De beheersovereenkomst met een partnerorganisatie alcohol, drugs, psychoactieve medicatie en andere verslavingen werd afgesloten in 2021 voor de periode van 2021 - 2025 en wordt uitgevoerd door de Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen. Preventieve activiteiten die vroeger door het federaal fonds voor de bestrijding van verslavingen werden gefinancierd, zijn opgenomen in deze beheersovereenkomst. Binnen de beheersovereenkomst is tevens de Druglijnwerking opgenomen. De Druglijn voorziet onder andere een zelftest, kennistest en online laagdrempelige zelfhulp en zelfzorg. Het subsidiebedrag van de beheersovereenkomst bedroeg 3.309.200 euro in 2021.

Beleid psychofarmaca in woonzorgcentra

De activiteiten van het project 'Beleid psychofarmaca in woonzorgcentra' door WZC Leihome, dat opgestart werd binnen het fonds ter bestrijding van verslavingen, werden geïntegreerd in een (qua thema) breder project, waarbij woonzorgcentra ondersteund worden door procesbegeleiders om een preventiebeleid uit te bouwen in hun voorziening. Dit project, waar ook de beleidsthema's mondzorg, valpreventie en ondervoeding bij ouderen deel van uit maken loopt van 1 december 2017 en werd verlengd tot 2023. Het subsidiebedrag bedraagt 3.785.000 euro.